

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

1. INTRODUKTION

För att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetets effektivitet, funktion och utveckling måste det regelbundet följas upp och utvärderas. I enlighet med Arbetsmiljölagen och föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1), genomför Region Västmanland årligen en uppföljning av SAM som involverar hela organisationen.

Respektive förvaltning har ansvar för att sammanställa, analysera och dokumentera arbetsplatsernas svar. Åtgärder som avser att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet anges i en förvaltningsövergripande handlingsplan. Regionkontoret sammanställer förvaltningarnas resultat i en regionövergripande rapport inklusive handlingsplan som redovisas i samband med årsredovisningen.

Målet med den årliga uppföljningen och sammanställningen av SAM är att få en helhetsbild av Region Västmanlands systematiska arbetsmiljöarbete genom att identifiera de delar som fungerar bra samt de brister som behöver åtgärdas. Det ska också ge ett underlag för att utveckla verksamheten och uppnå en god arbetsmiljö och skapa förutsättningar för att bli en hälsofrämjande arbetsplats.

2. REGIONÖVERGRIPANDE RESULTAT 2020

I tabellen nedan redovisas det totala antalet arbetsplatser och antal uppföljda arbetsplatser per förvaltning. Uppföljningen utgår från samma organisationsstruktur som användes till medarbetarundersökningen 2020 och handlingsplaner avser åtgärder som ska genomföras under 2021. På grund av rådande pandemi kvarstår två aktiviteter planerade att genomföras under 2020 och kommer istället att genomföras under 2021, då undersökningen visar att de är fortsatt relevanta för verksamheten.

Förvaltning/Region	Datum för samverkan	Totalt antal arbetsplatser	Antal svarande	Andel svarande
Regionkontoret	2020-12-16	28	28	100%
Fastighet- och serviceförvaltningen	2020-12-16	26	22	85%
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen	2020-12-02	260	223	86%
Regionala utvecklingsförvaltningen	2021-02-15	17	13	76%
Förvaltningen för digitaliseringsstöd	2020-12-07	13	13	100%

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

Intraprenad Primärvård	2021-01-27	12	9	75%
Kollektivtrafikförvaltningen	2021-02-02	8	7	88%
Region Västmanland	2021-01-27	369	320	87%

Svarsfrekvensen för regionen på övergripande nivå var 87% med en spridning från 75% till 100% mellan förvaltningarna. För regionen innebär det totala deltagandet en förbättring med två procent från föregående år då totalen låg på 85% men spridningen mellan förvaltningarna är större i år (2019: 82% till 100% mellan förvaltningarna).

3. RESULTAT PER FRÅGA

Nedan presenteras det regionövergripande resultatet per fråga. Respektive förvaltning har sammanställt, analyserat och dokumenterat arbetsplatsernas svar och fått ett förvaltningsövergripande resultat. Dessa redovisas i rapport *Regionövergripande sammanställning av förvaltningarnas systemförbättrande åtgärder – Systematiskt arbetsmiljöarbete 2020*.

Frågeformulär – Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete

	Antal ja/ej aktuellt	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
Naturlig del i arbetet, samverkan, arbetsmiljöpolicy, rutiner/instruktioner				
3 a. Arbetsmiljöarbetet är en naturlig del i allt vi gör och är väl integrerat i vår verksamhet.	279	39	2	87
Samverkan				
4. Chef, medarbetare och skyddsombud medverkar tillsammans/samverkar i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Exempelvis vid skyddsronder och riskbedömningar samt på samverkansmöten, APT och medarbetarsamtal.	284	35	1	89
Policy, riktlinjer, instruktioner, mål				
5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.	267	52	1	83
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet.	255	63	2	80
5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.	254	58	8	79
TOTALT	210			66

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

	Antal ja/ej aktuellt	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
Fördelning av ansvar för arbetsmiljöuppgifter och arbetsgivarens kunskaper				
6 a. Chef har mottagit en skriftlig och tydlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär. Fördelningen är aktuell.	294	12	14	92
6 b. Chef som har tilldelats arbetsmiljöuppgifter i det systematiska arbetsmiljöarbetet har de kunskaper, den tid samt de befogenheter och resurser som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.	270	40	10	84
TOTALT	263			82
Instruktioner och medarbetarnas kunskaper				
7 a. Medarbetarna har de kunskaper som krävs om • de risker för ohälsa och olycksfall som finns i det egna arbetet, • de risker för ohälsa och olycksfall som finns i verksamheten, • hur man kan arbeta för att minska risken för att drabbas av olyckor eller annan ohälsa, • hur man kan arbeta för att främja en god arbetsmiljö, samt • kännedom om de egna rutinerna och instruktionerna.	294	26	0	92
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker (för ytterligare stöd i bedömningen av om allvarliga risker finns, se fråga 8 e).	299	15	6	93
TOTALT	273			87
Undersökning och riskbedömning samt upprätta handlingsplaner				
8 a. Vi undersöker och riskbedömer i det dagliga arbetet, det vill säga uppmärksammar de arbetsmiljörisker som finns i verksamheten samt beskriver om risken är allvarlig eller inte.	293	25	2	92
8 b. Vi undersöker och riskbedömer arbetsmiljön regelbundet, till exempel genom att • genomföra skyddsronder, • prata om arbetsmiljö vid medarbetarsamtal • prata om arbetsmiljö vid arbetsplatsträffar, • genomföra mätningar, t ex ljus, ljud, ventilation, • genomföra lagstadgade medicinska kontroller, samt • undersöka kemiska riskkällor.	298	22	0	93

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

	Antal ja/ej aktuellt	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
8 c. Inför förändringar i verksamheten gör vi riskbedömningar, som tar upp vilka risker förändringen innebär och som beskriver risken/riskernas allvarlighetsgrad.	289	29	2	90
8 d. Genomförda riskbedömningar dokumenteras skriftligt.	307	10	3	96
8 e. Genomförda riskbedömning har resulterat i att arbetsmoment med allvarliga risker har identifierats.*	263	7	50	82
TOTALT	259			81
Utreda ohälsa, olycksfall och tillbud				
9 a. Vi har rapporterat tillbud och olyckor som har inträffat i verksamheten genom att dokumentera i Synergi.	293	13	14	92
9 b. Vi har anmält arbetsskador, arbetsolyckor och arbetssjukdom samt olycksfall och tillbud till Försäkringskassan och/eller Arbetsmiljöverket. www.anmalarbetsskada.se	288	6	26	90
9 c. Vi har utrett orsakerna till varför ohälsa, tillbud och olycksfall har inträffat samt beslutat om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förebygga att detta ska hända igen.	288	11	21	90
TOTALT	267			83
Åtgärda handlingsplan och kontrollera				
10 a. Vi åtgärdar de risker som framkommer. De risker vi inte åtgärdar direkt för vi in i skriftliga handlingsplaner som beskriver • vad som ska göras, • vem som ska göra det, • när det ska vara klart, samt • när uppföljning ska ske.	293	24	3	92
10 b. Vi följer upp de åtgärder som vi genomför för att bedöma om de har fått önskad effekt.	277	39	4	87
10 c. Vi återkopplar regelbundet resultatet av utredningar avseende tillbud och olyckor samt resultatet av de åtgärder vi har vidtagit till berörda medarbetare	290	27	3	91
TOTALT	262			82
Företagshälsovård				
12. Vi anlitar Regionhälsan (eller motsvarande) i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	319	1	0	100

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

	Antal ja/ej aktuellt	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
TOTALT SAM	129			40

*Fråga 8e är ny för i år och inte inkluderad i totala resultatet för fråga 8.

4. SAMMANFATTANDE RESULTAT

Resultatet från den årliga uppföljningen av SAM 2020 visar att andelen chefer som har svarat ja på samtliga frågor, och därmed följer den metodik med vilken arbetsmiljöarbetet ska bedrivas, är 40%. Vid genomgång av de enskilda frågorna framgår det att en hög andel av cheferna har svarat ja på flertalet av dessa, vilket indikerar att arbetsmiljöarbetet på flera håll har en bra grund, men att det finns områden som behöver förstärkas ytterligare. Ett flertal områden uppges även fungera bra.

De olika delfrågorna visar på en variation av andel som uppfyller kravet på respektive fråga på mellan 79%-100%. De olika frågorna ingår även i delområden utifrån de olika paragraferna i den förskrift som följs upp. Andelen som svarat ja på samtliga frågor i ett delområde varierar mellan 66%-100%.

Om svaret delvis eller nej uppgavs på en fråga ombads även de svarande att ange en kommentar samt åtgärd för att komma tillrätta med de brister som identifierats. Dessa svar har använts i analysen för att få en förståelse för orsaken bakom de identifierade bristerna. Utifrån detta har sedan åtgärder tagits fram vilka presenteras längre ner i en regionövergripande handlingsplan.

Nedan presenteras de tre frågor inom Region Västmanland inom vilka SAM fungerar bäst (högst andel ja) respektive de tre frågor inom vilket det finns störst förbättringspotential (lägst andel ja).

Frågor med högst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
12. Vi anlitar Regionhälsan (eller motsvarande) i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	319	1	0	100
8 d. Genomförda riskbedömningar dokumenteras skriftligt.	307	10	3	96
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga	299	15	6	93

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

risker (för ytterligare stöd i bedömningen av om allvarliga risker finns, se fråga 8e)				
--	--	--	--	--

Precis som föregående år anger i princip samtliga svarande att de anlitar Regionhälsan när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till. I år har frågan fått ytterligare ett svarsalternativ, "ej aktuellt", som kan väljas om man är medveten om att stödet finns men att verksamheten inte haft behov under året som passerat.

En stor andel uppger även att det finns dokumenterade riskbedömningar och att dessa, i de fall de visar på allvarliga risker, kan kopplas till lokala skriftliga instruktioner för arbetet. En förbättring från föregående år då detta var ett av de områden som fick lägst andel ja-svar.

Frågor med lägst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.	254	58	8	79
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet som är kända på arbetsplatsen.	255	63	2	80
5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.	267	52	1	83

Samtliga tre frågor med lägst andel ja-svar återfinns inom område 5 som handlar om policies, riktlinjer, rutiner och mål. Den fråga som fått allra lägst andel ja-svar är kopplad till mål, vilket ligger i linje för resultatet av 2020 års medarbetarundersökning.

De regionövergripande riktlinjerna och regionens arbetsmiljöpolicy upplevs inte som väl kända i verksamheten. Kommentarer till svarsalternativen "nej" och "delvis" antyder att det är svårt att förankra denna information trots att det lyfts på arbetsplatsträffar regelbundet.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

5. UTVECKLING ÖVER TID

Svarsfrekvensen på den årliga uppföljningen av SAM ökade från 77% (2018), 85% (2019) till 87% (2020). Den förvaltning med lägst svarsfrekvens ligger på 75% vilket är en försämring jämfört med föregående års 82%. Andelen chefer som svarat ja på samtliga frågor i enkäten har stadigt ökat från 18% (2018), 29% (2019) till 40% (2020).

I mätningen 2018 var det endast 59% som hade svarat ja på den frågan med lägst andel ja, 2019 hade andelen ökat till 77%. I årets uppföljning noteras ytterligare en ökning upp till 79%. Årets resultat visar på att det nästintill genomgående har skett en förbättring av kvaliteten på arbetsmiljöarbetet vilket framgår av att andelen ja-svar har ökat på merparten av frågorna.

Andelen verksamheter som genomför enkäten tillsammans med skyddsombud har sjunkit något från föregående år. Samma tendens syns för andelen verksamheter som svarar på enkäten på APT, vilket låg på 36% 2019 och nu ligger på 32%. Detta kan vara en konsekvens av de omständigheter vi befinner oss i där möjligheten att samlas på APT är mer begränsad än tidigare år. Anledningen till att andelen som genomför uppföljningen utan skyddsombud behöver, tillsammans med orsaken till att det är en minskning av antalet arbetsplatser som gör detta gemensamt på tex APT, följas upp. Att skyddsombud och medarbetare är involverade och delaktiga i arbetsmiljöarbetet är en viktig framgångsfaktor för en hälsofrämjande arbetsplats.

Frågor inom område 5 (Det skall finnas en arbetsmiljöpolicy som beskriver hur arbetsförhållandena i arbetsgivarens verksamhet skall vara för att ohälsa och olycksfall skall förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås. Det skall finnas rutiner som beskriver hur det systematiska arbetsmiljöarbetet skall gå till. Arbetsmiljöpolicy och rutinerna skall dokumenteras skriftligt om det finns minst tio arbetstagare i verksamheten.) hänger kvar som ett område med tydligt förbättringsbehov. På grund av rådande omständigheter kopplat till Covid-19-pandemin har planerade förbättringsaktiviteter delvis fått prioriteras bort. Detta kan vara en del av förklaringen till att önskad förbättring uteblivit. Förbättringsaktiviteterna ligger kvar under 2021 då de bedöms som fortsatt relevanta.

6. HANDLINGSPLANER OCH ÅTGÄRDER

För att stödja arbetet med att förbättra de delområden som fått lägst andel ja i den årliga uppföljningen av SAM kommer tre aktiviteter prioriteras. Två av aktiviteterna kvarstår från föregående år och är av mer strukturell karaktär. Dessa är framtagna för att kunna användas i de verksamheter där det finns behov av att arbeta vidare med den specifika frågan eller området. Den tredje aktiviteten är hänger samman med ett redan pågående arbete att nylansera regionens arbetsmiljöpolicy 2021.

Utöver detta har en arbetsgrupp bildats bestående av två verksamhetsnära HR-konsulter och regionens arbetsmiljösamordnare med uppgift att ta fram chefsstöd kopplat till årlig uppföljning SAM och tydliggöra hur detta är en del av regionens hälsofrämjande arbetsplats.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2020

Handlingsplan för systemförbättrande åtgärder		
Typ av åtgärd	Ansvarig	Klart
<i>5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet som är kända på arbetsplatsen.</i> Åtgärd: Genomföra kommunikationsinsats när samtliga centrala SAM-dokument är uppdaterade och publicerade i ledningssystemet.	Arbetsmiljösamordnare	December 2021
<i>5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.</i> Åtgärd: Genomföra kommunikationsinsats för att sprida kunskap om hur, och inom vilka områden i arbetsmiljö, som mål ska tas fram.	Arbetsmiljösamordnare	December 2021
<i>5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.</i> Åtgärd: Översyn och nylansering av regionens arbetsmiljöpolicy	Arbetsmiljöstrateg	December 2021